

Indholdsfortegnelse

- No. 1. Hjardemaal Sogns Fattigprotokol, paabegyndt 1804.
- 13. Hundstrup-Østerild Fattigprotokol, 1820-1835, fortsat fra Protokol No 3.
- 18. Øsløs-Vesløs.Arup Forstanderskabsprotokol, 1842-1872.
- 31. Kollerup Sogns Forstanderprotokol, 1841.
- 52. Afskrift af Skoleprotokol for Kollerup Sogn, 1857.
- 59. Afskrift af Skoleprotokol for Vust Holme Skole, 1856-1876.
- 63. Afskrift af Fattigprotokol for Viisbye og Heltborg Sogne, 1829-1871.
- 70. Afskrift af Forstanderprotokol Visby-Heltborg, 1842-1878.
- 81. Afskrift af Skoleprotokol for Heltborg, 1840-1867.
- 83. Beboere i Sennels Sogn der var ansat til at svare Fattigbidrag i 1804 og følgende.
- 85. Afskrift af Forhandlingsprotokol for Thorup-Klim Forstsk. 1842.
- 114. Afskrift af Fattigprotokol for Sennels Sogn, 1804-1867.
- 120. Afskrift af Forstanderprotokol for Sennels Sogn, 1842-1895.
- 125. Afskrift af Fattigprotokol for Øsløs-Vesløs-Arup, 1839-1891.
- 164. Statistiske Bidrag til Aalborg Stifts Historie i Slutn. af det 17- Aarh.
- 183. Forskellige forekommende Stednavne.
- 133. Afskrift af Fattigprotokol for Thisted By 1804-1832.
- 174-182. Afskrift af Kancelliets Brevbøger, 1556-

Afskrift af Hjardemaal Sogns Fattigprotokol, paabegyndt i Aaret 1804. Afskrevet af A.C. Svalgaard. Paabegyndt den 13. November 1926.

Ao 1804 den 8de Februarii, efterat Sognepræsten for Hiardemaal Menighed, undertegnede Lauritz Fuglsang, havde i Følge Fattig Reglementet af 5te Julii 1803 §16, havt de Fattige i bemeldte Sogn samlede for sig, afhørt og antegnet deres Tilstand, samt hvad de troede at behøve i Understøttelse af Sognet, naar de skulle leve uden Betleri, mødte tillige i Hiardemaal Præstegaard, Sogne-Commisionens øvrige Medlemmer; paa Politie Mesterens Hr. Capitain Brøndlunds Vegne, Sognefoged Niels Sørensen af Hiardemaal med behørig Fuldmagt; største Lodseier Hr. C. Overgaard til Kiølbygaard samt Sognemændene Caspar Josva Pretzmann af Oddersbølle, Christen Bojer af Klitten, og Jens Christophersen af Kaasøe, for at bedømme den over de Fattige fremlagte Antegnelse, undersøge deres nærværende Trang til Understøttelse og overveje hvorledes same af Districtet kunde udredes, og blev da Resultatet saaledes som følger: (Her omtales 8 af 1. Klasse og 15 af 3. Klasse, som ialt blev tillidelt 16 Tdr. Rug, 16 Tdr. Byg, 30 Rd. 36 Skill.).

Af 55 Gaarde og Beboere udrededes 16 Tdr. 1 Skp. Rug, 16 Tdr. 2 Skp. Byg, samt 31 Rd. 64 Skill. Ved Mødet d. 13 Okt. 1804, meldte sig Maren Kirstine Pedersdatter af Hiardemaal 55 Aar gl., som har havt det Uheld at brække en Arm, hvorfor hun intet kan fortjene.

Anno 1805 den 24. Janiarii var de samme Mænd forsamlede i Hiardemaal Præstegaard og anledningen dertil var en Pro Memoria fra S.T. Hr. Amtmand Arentz i Thisted, af 31 Dec. 1804, angaaende en Klage fra Christen Møllers Enke Else Nielsdatter af Hiardemaal Sogn, over at hun ikke er tillagt fornøden Almisse af Sognet, hvorover Sognepræsten Hr. Fuglsang har meddelt Erklæring, som gaaer ud paa at denne Enke maatte tilstaaes mere Almisse fra andre Sogne i Amtet. - I Følge heraf besluttede Commisionen, at indbemelte Else Nielsdatter bør nyde samme Understøttelse af Sognet som sidste Aar, 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg og 1 Rd. i Penge, og ikke mere; Hun er rask og rørig og kan, om hun vil, fortjene Resten til sin Underholdning ved Arbejde og sine Hænders Gierning, saasom at spinde, binde m.v. Hendes Trang er i Forhold til andre Fattiges i Hiardemaal Sogn og i Følge de foranførte Omstændigheder vel afhiulpne. At hun kunde behøve mere, kan være mueligt, men det lille Hiardemaal Sogns Beboere, som i Almindelighed ere Fattige, formaaer ingenlunde at udrede større Almisse. Derimod vil Commisionen baade ønske og haabe, at bemelte Fattige Sogn, som har saa ualmindelig

mange Trængende at underholde og forsørge, erholder Hielp til de Fattige fra andre Sogne, som ere mere formuende og har mindre Antal Fattige, alt i Overesstemmelse med Reglementets Bydende. Ligesaa begierte Christen Laursen i Klitten Afsæt i sin Almisse, fordi han af Medynk og Medlidighed underholder den hos ham værende ældgamle Anne Laursdatter, som er huusvild, sengeliggende og hyldesløs.

Dette fandt Commisionen billigt efter Omstændighederne, og bevilgede ham et mindre Afslag. Endelig meddelte sig Gaardmand Thomas Toft af Hiardemaal og besværede sig over at være for højt ansat i Almisse, men da han er en formuende Mand, og ingen Byrder har af smaa Børn, eller i andre Maader, saa kunde Commisionen intet reflectere paa hans aldeles ugrundede Andragende.

Enkelte af de Fattiges Tilstand i Aaret 1805: Tveed Bye, Christen Kløjgaard, har forbedret sin Næring ved forhøjet Hyre til Søes, og derfor dette Aar kuns tilstaaes 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 2 Rd. Klitten: Artellerist Anders Christensen Klitten, som sidder til Leje og har ingen Næring, uden ved at tiene som Bondekarl, naar Lejlighed gives, blev tilstaaet til hans 2de smaae Børn, den ene 5 og den anden kuns 2 Aar, 2 Rd.

Anno 18005 d. 11te Julii var Districts Commisionen for Hiardemaal Sogn nemlig de samme Personer, som foran i Protocollen under 24de Januarii dette Aar ere benævned, forsamlede i Hiardemaal Præstegaard, og passerede da som følger: Sognefoged Niels Sørensen af Hiardemaal fremkom med Regnskab for den i Klitten sidste Vinter funden død Betlers Efterladenskab, hvis Indhold befindes at være: "Paa den dødes Person befandtes Contant 3 Rd. 3 Mark 1 Skill. og efter her i Commisionen foreviist Auctions Forretning, er hans øvrige Efterladenskaber udbragt til 3 Rd. 1 Mark 14 Skill. Artillerist Anders Christensen Klitten, som fornyelig er hjemkommen fra Hans Majestæts Tieneste i Kiøbenhavn, og hvis Kone i den Tid, han var borte har født 2de Drengbørn, der endnu lever, 1 Rd. Lars Dahl i Klitten, som er saa ussel af langvarig Sengeleje, at der findes store Huller i hans Legeme, fandt Commisionen burde tilstaaes 3 Mark 5 Skill.

Den ene Nøyle til Kirkeblokken, som hidtil har været i Bevaring hos Præstens Medhielper, der saaledes intet har med Fattigvæsenet at bestille blev overleveret Sognefogden, som tilsvarede samme for Fremtiden.

Aar 1805 den 24de Octbr. blev i Hiardemaal Præstegaard, efter forud skeete Bestemmelse, holdt en Samling af Hiardemaal Sogns Fattig Commision. Som største Lodseier mødte ved denne Samling, Eieren af Kyølbyegaard, Nicolaj Skønau; foresten vare Commisions Lemmerne de samme som ved forrige Qvartal, men Hr. Caspar Pretzmann udeblev idag formedelst Sygdom.

Niels Sørensen, Christen Bøjer og Jens Christophersen anmeldte, at det var ganske nødvendig at den Understøttelse der er bestemt for Artillerist Anders Christensens Børn i Klitten, forhøjes noget, da Manden for Tiden er i Hans Majestæts Tjeneste, og Børne Flokken desuden sidste Sommer er formeret med Tvillinger, som Konen er nedkommen med. Præsten, Hr. Fuglsnag fandt dette Forslag billig, og blev til den Ende bestemt, at disse Børn skulde have, som extraordinær Tillæg for Octbr. Qvartal, de 41 Skill., som bliver i Behold fra det lignede Bidrag for 1805, og desuden, da dette ikke fandtes tilstrækkelig, endnu 1 Rd., hvilken Største Lods Eier Skønau fra Kiølbyegaard vil forstrække for Fattig Cassens Regning, imod at han i næste Januarii Qvartal bliver den godtgjort, hvilket da iagttages ved Ligningen for næste Aar.

Fattigvæsenets Udgift for 1805 var: 16 Tdr. 4 Skp. Rug, 16 Tdr. 3 Skp. Byg, 51 Rd. 73 Skill.

Indtægten derimod var 16 Tdr. 4 Skp. Rug, 16 Tdr. 3 Skp. Byg, 51 Rd. 52 Skill, og skriver Præsten: "hvoraf det er klart, at ingen Beholdning bliver for Aaret 1805, men at Præsten faaer Tilgode som Udgipt at beregne for Aaret 1806, 21 Skill, skriver Een og tyve Skilling." (Den 27 Jan. 1806 underskriver Fuglsang Protokollen for sidste Gang.)

Ved Mødet den 10 Oct. 1806, anmeldte de forskellige Medlemmer, hvad de havde udlagt ved forskellige Lejligheder, og som de begjærede sig tilbagebetalt, men da ingen Penge var i Behold, men Fattig Cassen i Gjæld til disse Mænd blev det bestemt, at denne Giælds Betaling skulle henstaae indtil

Blokken til Nye Aar kunde blive aabnet, for at erfare, om de deri værende Penge kunde betale Gielden, hvis ikke blev det manglende at udrede af Districtet efter Ligning.

Aar 1807 d. 23 Janu. var Fattig Commissionen for Hiardemaal Sogne District forsamlet hos Degnen (Clemens) Østerild i Hiardemaal. Commissionen bestod af Præsten Prior fra Hundstrup, som mødte paa Hr. Fuglsangs Vegne, Sognefogden Niels Sørensen og Degnen Sr. Østerild paa Caspar Pretzmans Vegne, Jens Christophersen fra Kaasse og Christen Bojer af Klitten. Fremlagde Præsten fra Hundstrup det af ham i Hr. Fuglsnags Svagelighed for Hiardemaal District affattede Regnskab.

Fremlagde Sognefogden adskillige Regninger over et Huus i Kaasse, som Sognet til en Almissem Maren Christensdatter, har været nødsaget til at bygge i forrige Aar, nemlig en Regning fra Peder Krog i Vixøe paa Tømer, stor 32 Rd., anmeldte Sognefogeden at han i Tømer Løn havde betalt for 29 Dage 5 Rd. 2 Mark, som de øvrige Mænd attesterede rigtig. Kosten i bemeldte 29 Dage a 20 Skill. for de 19 Dage er 3 Rd. 5 Mark 12 Skill, i de øvrige 10 Dage a 18 Skill. er 1 Rd. 5 Mark 4 Skill.

En Haandlanger at hielpe Tømmermanden een Dag, 12 Skill. Tækkere i 8 Dage a 20 Skill er 2 Rd. 2 Vinduer til Huset 1 Rd. 2 Mark 12 Skill. 150 Stk. Søm 3 Mark 2 Skill. Dørhængsler og Smedebeslag 1 Rd. 3 Mark 8 Skill. Kakkelovnsgrøder a 2 Skill. 1 Mark 10 Kiærve Tag foruden det Sognet leverede, 2 Mark.

Summa paa Huset 49 Rd. 2 Mark 2 Skill.

For at faae disse Penge udredet paa eengang, saaledes at hver Tilgodehavende kunde faae sit, blev det bestemt, at det skulde udredes af Sognets Hartkorn, og at disse Penge skulde betales d. 9de Februar til Sognefogden Niels Sørensen og hver Mand at møde ham om Formiddagen Kl. 10 hos Gaardmand Niels Thomsen i Hiardemaal. Saa blev det endvidere Sognefogden paalagt, at han, naar pengene vare indkomne skulde betale enhver sit Tilgodehavende, og ved næste Commissions Samling fremlægge disses Qvittering og aflevere Overskuddet.

Saa blev det ogsaa paalagt Sognefogden at melde de mislige Betalere for Sognepræsten i Hundstrup, for at han ved Skrivelse til Amrmanden kan foredrage disse, og modtage hans Resolution om hvorledes med Pengenes Inddrivelse skal forholdes.

Under Udgift paa Regnskabet for 1807 findes følgende: "Peder Kudsk i Nors for 4 Peyser til Christen Kreibergs Kone, som havde brækket en Arm, samt for Medicamenter 6 Rd. (Hun afgik ved Døden i Midten af Aaret 1807).

(Den 22 Juni 1808 underskriver Pastor Christian Holst første Gang i Protokollen).

Møde d. 10. Okt. 1808. Om Almisselemmet No. 6 Anders Christensens Kone, hvis Mand for nærværende Tid er i Kongens Tieneste og som har 5 smaae Børn at forsørge, meddelte Sognepræsten følgende: "Ved et Besøg i Hospitalet i Kaase, erfarede ieg, at bemeldte Anders Christensens Kones Tilstand var høist elendig, og at den endnu vilde blive værre, om hun igien skulde tage hiem til sig en Datter paa 6 Aar, som Gaardmand Jesper Christensen i Hunstrup hidindtil har været i Faders Sted. Dette Pigebarn, der i 3 Aar har havt sit Ophold hos bemeldte J. Christensen i Hunstrup, og altsaa ikke har været Hiardemaal Sogn til nogen Byrde, skulde nu, efter Moderens Udsagn hiem til hende. Jeg besluttede derfor at forsøge, om den gode Mand og hans Hustrue ikke skulde kunde formaaes til endnu en Tid, at beholde Barnet og sørge for det.

Dette lovede de mig paa Vilkaar, at Hiardemaal Sogn selv skulde klæde det. I Anledning altsaa heraf, besluttede Commissionen, at bemeldte retskafne Mennesker, Jesper Christensen og hans Hustrue Karen Poulsdatter, der saa omhyggelig har og vil tage sig af dette Pigebarn, uagtet det er af et fremmed Sogn, skulde ved Sognepræsten tildeles 2 Rd. til en Klædning til Barnet, som det just nu trængte til. Og paatog Sognepræsten sig tillige for Eftertiden at underrette sig om, naar det længere hen i Tiden skulde behøve Klæder, og da at bekiendtgjøre det for Commissionen.

Indtægter for Fattigkassen i 1808: "Niels Jensen Svoger i Kaase, givet ved Skiødebrev 1 Mark. Peder Vullums Enke i Hiardemaal ligeledes ved Skiødebrev 3 Mark.

Hr. Warelman paa Kiølbyegaard i Anledning af Christen Andersens i Klitten optagne Kreature, 3

Mark. Ved Høstprædikenens Holdelse d. 11 Sept. 2 Rd. 3 Skill.

Møde d. 4de Januar 1809. "Siden sidste Samling havde Præsten modtaget til de Fattige 3 Mark, i Anledning af et fra Hr. Skiøнау til Kiølbyegaard udstædt Skiøde til Niels Sørensen Sognefoged.

Møde den 31 Marts 1809. Der bestemtes, at følgende 4 Almissemøller, Else Hove, Ane Hove, Anders Christensens Hustrue og Inger Tryde skulde, som de der ei selv kan forskaffe sig den fornødne Ildning af hele Sognets kiørende Beboere dermed forsynes, og skulde da enhver, paa den Tid han selv hiemkiører sin Ildning, tillige tilkiøre een af benævnte Almissemøller 1 siger eet godt og forsvarligt Læs Fladtørv. I Henseende til Antallet da blev bestemt Else Hove 12 Læs, Ane Hove 12 Læs, Anders Christensens Hustrue 17, og Inger Tryde 13 Læs.

Ved Mødet d. 19 Juni 1809 blev det anmærket, at Degnen Sr. Østerild skiænkede 2 Læs Fladtørv til tvende Almissemøller uden Betaling paa en Tid da disse vare i haardst Trang for Ildning.

Møde den 6te October 1809. For Commisionen indfandt sig Almissemøllen Ane Esdahl. Hun beklagede sig over, at hun ingen Tørv havde faaet gravet, deels af Mangel paa Husly, og deels fordi hun ei kunde forlade sine smaae Børn, imedens hun selv gravede, hvorfor Commisionen ki'bte til hende 44 Snese, og betalte derfor 2 Rd. til Sælgeren, Niels Olesen af Hiardemaal.

Extraordinaire Indtægter i 1809: "Den 3die Novbr. indbetalt af Hr. Schönau til Kiølbyegaard, en Mulct af 2 Rd., som blev erlagt af Hr. Pretzmann og P. Kolkiaer, for Overtrædelse af Øvrighedens Anordninger i Henseende til at kiøre Korn til Klitmøller.

Huusmand Kristen Kløigaard af Tved givet til de Fattige, fordi Gud sparede hans Liv ved Skibbrudet d. 23de Januari 1808 1 Rd.

Samme Mand, fordi Gud siden havde forbedret hans Omstændigheder, givet 6 Rd. (d. 7 Nov. 1809.)

Den 18de Nov. Gaardmand Christian Andersen af Hiardemaal erlagt en Mulct af 2 Rd.

Copie

./. "Renten for eet til 13de Juni 1810 af følgende Legati Capitaler bliver herved udbetalt saaledes: 1. Af Legatum Berregaardianum til Hunstrup, Østerild of Hiardemaal Sognes Fattige, 1000 Rd. a. Af Capital 612 Rd. 3 Mark 2 Skill. indestaaende i Lundbyegaard efter Afdrag af de allernaadigst paabudne 2 Procents, 12 Rd. 1 Mark 8 Skill. b. Af Capital 387 Rd. 2 Mark 14 Skill. i Kongens Kasse, a. 3 3/4 Procents, 14 Rd. 3 Mark 2 Skill. udgjør 26 Rd. 4 Mark 10 Skill.

2. Af Fruu Berregaards Legatum 266 Rd. 4 Mark, til Hundstrup og Østerild Sognes Fattige og Skole, indestaaende i Kongens Kasse a. 3 3/4 Pro. 10 Rd. = 36 Rd. 4 Mark 10 Skill. Skrives tredivet og sex Rigsdaler, fire Mark og ti Skilling.

Aalborg Bispe-Contoir d. 4de Juli 1810. Jensen.

I Følge ovenstaaende, bliver Renterne af Capitalen 1000 Rd. fra ovennævnte Dato aarligen betalt med 39 Rd. 3 Skill., hvoraf 1/3 eller 13 Rd. 1 Skill. tilkommer Hiardemaal Sognes Fattige. Denne Forøgelse af Renterne med 49 Skill. aarligen grunder sig paa 1/4 Procents Godtgjørelse efter Forordn. af 4de Sepr. 1809.

(ovenstaaende er skrevet af Pastor Holst i Hiardemaal Fattigprotokol efter Regnskabet for Aaret 1809) A.C. Svalgaard.)

I Forsørgelsesplanen for 1810: "Maren Christens Datter Svindt, hvis Mand er fraværende i Kongens Tieneste, til Hielp for 2 uopdragne Børn, 4 Skp. Rug, 4 Skp. Byg, 2 Rd.

Maren Anders Datter, hvis Mand er fraværende i Kongens Tieneste, til Hielp for 1 uopdragen Barn 1 Rd. og samme Antal Skp. Korn."

Under Indtægter for 1810 anføres: "Ved Fredsfesten d. 21. Januari indkom 1 Rd. 16½ Sk.

"Ved Høstfesten den 23 Sept. ligeledes, 2 Rd. 76 Skill."

"Søren Roer af Klitten som et Taknemmeligheds Beviis, fordi Gud havde forbedret hans Omstændigheder, 4 Rd."

"Anders Pedersen som et Taknemmeligheds Beviis for sin Helbreds Gienerholdelse, givet 1 Rd."

"Christen Nielsen Bløde og Peder Thomsen af Hiardemaal-Klit, hver erlagt en Mulct af 1 Rd."

"Chrisopher Sørensen af Hiardemaal erlagt en Mulct af 2 Rd."

Udgift: "Til Skolebibliotheket anskaffet Bøger for 7 Rd. 22 Skill.

Til Skolebibliotheket anskaffet Birchs Veiledning i Modersmaalet, efter Biskoppens Befaling, 72 Skill.

Til samme, 12 Exemplarer af Thonbo's Bibelhistorie, 18 Skill. pr. Exemplar.

Under Indtægt for 1811 abføres: Morten Thomsens Enke, som ved Testamente havde forpligtet sig til at give til de Fattige, naar hun indtræder i nyt Ægteskab, haver i den Anledning til Sognets Fattige erlagt 2 Rd."

"Niels Pedersen i Kaasøe givet til de Fattige i Anledning af sin Kones lykkelige Forløsning d. 2den April 1 Rd.

[øverst side 5]